

बी ए प्रथम वर्ष
विषय राज्यशास्त्र
प्राध्यापक पवार बी टी
कालिका देवी कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय
शिरूर कासार जिल्हा बीड

• ५) अधिकार म्हणजे विशेषाधिकार नव्हे

- अधिकाराचे स्वरूप सामाजिक असती समाजाचा अधिकाराचा केंद्रबिंदू असतो एका व्यक्तीच्या विशेषाधिकार अनेक व्यक्तीच्या अधिकारांचे हनन होत असेल तर अनेक व्यक्तीच्या अधिकाराला प्राधान्य दिले जाते
- आधुनिक लोकशाही राष्ट्रांनी व्यक्तिवादी त्यांच्या ऐवजी सामाजिक तत्वे स्वीकारली आहेत

- अधिकाधिक लोकांच्या हितासाठी आजच्या शासन संस्था कार्यरत असल्याने एखाद्या व्यक्तीच्या विशेषाधिकार अपेक्षा सर्वांच्या अधिकारांना प्राधान्य देत जात धर्म वंश लिंगभेद गरीब-श्रीमंत असा भेद न करता समान तिच्या नाव आधारे अधिकार प्राप्त करून दिलेले असतात

• ६) अधिकार सर्वव्यापी स्वरूपाचे असतात

- अधिकार सामाजिक आर्थिक राजकीय सांस्कृतिक शैक्षणिक अशा विविध स्वरूपाचे असतात समाज जीवनातील विविध क्षेत्रांशी त्यांचा प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष संबंध असतो

- हे अधिकार सर्व समाजाला उपभोगण्यासाठी असतात प्रत्येक व्यक्तीला त्याच्या गरजेनुसार व योग्य तुमचा प्राप्त करून देण्याचा हक्क असतो

• ७) अधिकार बदलत्या स्वरूपाचे असतात

- अधिकाराचे स्वरूप सात त्यांनी स्थल कालानुसार बदलत असते लोकांच्या गरजा अपेक्षा बदलल्या की अधिकारांचे स्वरूप हे बदल होतात अधिकाऱ्यांना भौगोलिक मर्यादा ही नसते

- एका राज्यात अधिकाराचे स्वरूपी वेगळे असते तर दुसऱ्या राज्यात वेगळेच असते रूढी प्रथा परंपरा हा अधिकाराचा पाया असला तरी पण काळाच्या ओघात गरज आतील बदलानुसार काही प्रथा परंपरा मागे पडत असतात काही प्रथा परंपरा बदलण्यासाठी कायदे करून वर्तमान पिढीच्या गरजेनुसार नव्या स्वरूपात अधिकाराची निर्मिती होत असते

• अधिकाराचे प्रकार

- अधिकारांची वर्गीकरण मुख्यतः पुढील दोन प्रकारात करता येईल

• १) नैतिक अधिकार

- समाजाने मान्य केल्याने ती कल्पना वरचे अधिकारांची उभारणी झाली असते अशा अधिकाऱ्यांना नैतिक अधिकार म्हणता येईल नैतिक अधिकाराची क्षेत्रे म्हणजे व्यक्तीच्या सर्व नैतिक वर्तमानाची क्षेत्र होय
- पत्रिका अधिकारांना राज्याच्या कायद्याचे पाठबळ नसते व्यक्तीने नैतिक अधिकार विरुद्ध वर्तन केले तरी जोपर्यंत वर्तन अवैध ठरत नाही तोपर्यंत त्या व्यक्तीला शासन होत नाही

- पतीने पत्नीला प्रेमाने वागावे अशा पत्नीचा नैतिक अधिकार असला तरी पण तिला प्रेमाने वागण्यास भाग पाडणे काय त्याला अशक्य असते अधिकारांचा संबंध व्यक्तीच्या नैतिक जागृत इस येतो माहिती अधिकारात अधिकाऱ्यांना म्हणता येईल डीजे समाजाच्या समुदाय पर्यावरण वर आधारलेले आहेत

धन्यवाद